

MỘT SỐ GIẢI PHÁP THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH ƯU ĐÃI NGƯỜI CÓ CÔNG VỚI CÁCH MẠNG Ở TỈNH QUẢNG TRỊ TRONG BỐI CẢNH THỰC HIỆN MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG HAI CẤP HIỆN NAY

LẠI THỊ PHƯƠNG THẢO

Trường Chính trị Lê Duẩn tỉnh Quảng Trị

1. Đặt vấn đề

Chính sách ưu đãi người có công với cách mạng là một trong những chính sách xã hội đặc biệt quan trọng của Đảng và Nhà nước, thể hiện đạo lý “Uống nước nhớ nguồn”, “Đền ơn đáp nghĩa” và góp phần củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Đây không chỉ là sự tri ân đối với những hy sinh, cống hiến của các thế hệ đi trước mà còn khẳng định bản chất tốt đẹp của chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Văn kiện Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh mục tiêu bảo đảm người có công có mức sống bằng hoặc cao hơn mức trung bình của cộng đồng dân cư nơi cư trú. Tiếp đó, Đại hội XIV tiếp tục yêu cầu hoàn thiện hệ thống chính sách xã hội theo hướng bao trùm, bền vững, gắn với cải cách hành chính và chuyển đổi số. Điều này đặt ra yêu cầu cấp thiết phải nâng cao hiệu quả tổ chức thực hiện chính sách trong bối cảnh mới. Đặc biệt, từ ngày 01/7/2025, việc triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp đã tạo bước chuyển quan trọng trong tổ chức bộ máy hành chính. Mô hình này góp phần tinh gọn, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý, nhưng đồng thời cũng làm tăng vai trò và áp lực đối với cấp xã - cấp trực tiếp triển khai chính sách đối với người có công.

Quảng Trị là địa phương chịu hậu quả nặng nề của chiến tranh, có số lượng người có công lớn. Vì vậy, việc thực hiện chính sách người có công với cách mạng không chỉ mang ý nghĩa an sinh xã hội mà còn có giá trị chính trị, nhân văn sâu sắc. Trong bối cảnh mới, công tác này đang đứng trước cả cơ hội và thách thức, đòi hỏi phải có những giải pháp phù hợp, hiệu quả nhằm bảo

đảm chính sách được thực hiện kịp thời, công bằng và bền vững.

2. Nội dung

2.1. Tác động của mô hình chính quyền địa phương hai cấp trong thực hiện chính sách người có công

Mô hình chính quyền địa phương hai cấp là mô hình tổ chức bộ máy hành chính nhà nước ở địa phương gồm hai cấp: cấp tỉnh và cấp xã. Đây là bước cải cách quan trọng trong tiến trình đổi mới tổ chức bộ máy nhà nước theo hướng tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả. Trong mô hình này, cấp tỉnh giữ vai trò quản lý vĩ mô, ban hành cơ chế, chính sách, quy hoạch và thực hiện chức năng kiểm tra, giám sát; trong khi đó, cấp xã trở thành cấp trực tiếp triển khai, tổ chức thực hiện, giải quyết thủ tục hành chính và cung cấp dịch vụ công cho người dân.

Đối với lĩnh vực chính sách ưu đãi người có công với cách mạng, mô hình này tạo ra những tác động tích cực đó là rút ngắn quy trình giải quyết hồ sơ. Việc loại bỏ cấp trung gian giúp giảm thời gian luân chuyển hồ sơ, tạo điều kiện giải quyết nhanh chóng các chế độ, chính sách cho người có công. Tăng vai trò và trách nhiệm của cấp xã: Cấp xã trở thành chủ thể trực tiếp tiếp nhận, xác minh và chi trả chế độ, do vậy đòi hỏi đội ngũ cán bộ phải có năng lực chuyên môn và tinh thần trách nhiệm cao hơn. Nâng cao khả năng tiếp cận chính sách của người dân. Ngoài ra, người có công và thân nhân có thể tiếp cận dịch vụ công ngay tại cơ sở, giảm chi phí đi lại và giảm thủ tục hành chính. Mô hình này đặt ra yêu cầu cao hơn về quản lý và kiểm soát: Khi

phân cấp mạnh, cần đồng thời tăng cường kiểm tra, giám sát của cấp tỉnh để bảo đảm thực hiện đúng đối tượng, tránh sai sót, tiêu cực trong quá trình thực hiện. Như vậy, mô hình chính quyền địa phương hai cấp không chỉ làm thay đổi phương thức quản lý hành chính mà còn tác động trực tiếp đến hiệu quả thực hiện chính sách người có công, vừa tạo cơ hội nâng cao chất lượng phục vụ, vừa đặt ra yêu cầu mới về năng lực quản trị, đặc biệt ở cấp xã.

2.2. Thực trạng thực hiện chính sách ưu đãi người có công trong bối cảnh thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp ở tỉnh Quảng Trị

Quảng Trị là địa phương có truyền thống cách mạng kiên cường, anh dũng, đồng thời là nơi chịu hậu quả nặng nề của chiến tranh nên số lượng đối tượng chính sách rất lớn. Trải qua hai cuộc kháng chiến của dân tộc, đã có hàng vạn người con của quê hương đã chiến đấu và anh dũng hy sinh; rất nhiều đồng bào, chiến sĩ bị địch bắt, chịu tra tấn, tù đày. Do vậy, Quảng Trị là một trong những địa phương có số lượng người có công lớn nhất cả nước. Sau hợp nhất, tỉnh Quảng Trị mới có quy mô đối tượng người có công lên đến 270 nghìn người. Tính đến cuối năm 2025, toàn tỉnh có 34.698 đối tượng người có công với cách mạng đang hưởng trợ cấp ưu đãi hàng tháng, với tổng số tiền chi trả 104.706 triệu đồng/tháng. Từ thời điểm triển khai mô hình chính quyền hai cấp, tỉnh luôn quan tâm, chỉ đạo sát sao để việc chăm sóc người có công không bị gián đoạn, để chính sách tri ân của Đảng và Nhà nước tiếp tục đến từng thương binh, bệnh binh và thân nhân liệt sĩ một cách nhanh nhất và đã đạt được một số kết quả đáng ghi nhận.

Trên địa bàn tỉnh Quảng Trị có 14.264 người có công và thân nhân người có công được hưởng chế độ điều dưỡng phục hồi sức khỏe, với kinh phí hơn 42,062 triệu đồng. Bên cạnh đó, các cơ quan, đơn vị, các nhà hảo tâm tổ chức khám, chữa bệnh cho hàng trăm lượt người có công và thân nhân người có công ở vùng sâu, vùng xa. Thực hiện đầy đủ, kịp thời chế độ cấp

tiền để mua phương tiện trợ giúp, dụng cụ chỉnh hình, phương tiện, thiết bị phục hồi chức năng đến niên hạn cần thiết đối với 508 người có công và thân nhân người có công, với tổng số tiền 986.670.000 đồng. Bên cạnh đó, UBND tỉnh đã phân cấp, phân quyền và hướng dẫn thực hiện thủ tục miễn, giảm tiền sử dụng đất đối với người có công và thân nhân liệt sĩ. Công tác đền ơn đáp nghĩa, tặng quà lễ, tết cho người có công và thân nhân người có công được quan tâm kịp thời. Đến cuối năm 2025, Quỹ “Đền ơn đáp nghĩa” tỉnh Quảng Trị có 3.005.998.796 đồng; trong đó đã hỗ trợ xây dựng nhà tình nghĩa, tặng quà cho người có công và hỗ trợ sửa chữa, tôn tạo các công trình ghi công liệt sĩ. Toàn tỉnh có 21 Bà mẹ Việt Nam anh hùng đang còn sống đều được cơ quan, đơn vị nhận phụng dưỡng (mức bình quân 01 triệu đồng/người/tháng). Vào dịp Tết Nguyên đán Bính Ngọ năm 2026, toàn tỉnh (Quảng Trị mới) đã tổ chức trao tặng 99.378 suất quà đối với người có công và thân nhân người có công, kinh phí quà tặng là 26.990,9 triệu đồng. Công tác tìm kiếm, quy tập hài cốt, xác định danh tính hài cốt liệt sĩ còn thiếu thông tin và quản lý công trình ghi công, mộ liệt sĩ được quan tâm, chỉ đạo quyết liệt. Tỉnh Quảng Trị hiện có 288 công trình ghi công liệt sĩ, trong đó có 157 nghĩa trang liệt sĩ với hơn 74.029 mộ liệt sĩ. Trong năm 2025, đã tổ chức tiếp nhận, làm Lễ truy điệu, an táng 152 hài cốt liệt sĩ tại các nghĩa trang liệt sĩ trên địa bàn tỉnh [1].

Trong quá trình thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp, nhiều thủ tục hành chính được đơn giản hóa, phân cấp mạnh cho cơ sở, giúp người dân tiếp cận chính sách thuận lợi hơn. Một số địa phương đã áp dụng phần mềm quản lý hồ sơ người có công; Số hóa dữ liệu, thực hiện dịch vụ công trực tuyến. Điều này góp phần nâng cao tính minh bạch, giảm phiền hà cho người dân. Năm 2025, đã tiếp nhận, thụ lý và giải quyết chế độ, chính sách cho hơn 4.000 hồ sơ người có công và thân nhân người có công với cách mạng, trong đó 225 hồ sơ hưởng trợ cấp ưu đãi hàng tháng, 1.320 hồ sơ mai táng phí

và hưởng trợ cấp ưu đãi một lần, 2.455 hồ sơ khác. Trả lời hơn 70 đơn thư kiến nghị của công dân và trực tiếp hướng dẫn, giải đáp cho hơn 200 lượt công dân hỏi về chế độ, chính sách người có công với cách mạng; trả lời hơn 652 đơn thư liên quan đến công tác mộ liệt sĩ [1].

Bên cạnh những kết quả đạt được, việc thực hiện chính sách ưu đãi người có công trong mô hình chính quyền địa phương hai cấp ở Quảng Trị vẫn còn một số hạn chế, đó là: việc giải quyết hồ sơ tồn đọng còn chậm; năng lực đội ngũ cán bộ cơ sở chưa đồng đều, sau sáp nhập khối lượng công việc lớn, cán bộ kiêm nhiệm nhiều lĩnh vực; nguồn lực tài chính còn hạn chế, do đó một số chính sách chưa đáp ứng đầy đủ nhu cầu đối với người có công và thân nhân của họ; ứng dụng công nghệ thông tin chưa đồng bộ, việc số hóa dữ liệu người có công còn thiếu liên thông giữa các cấp, các ngành, chưa cập nhật đầy đủ thông tin đã ảnh hưởng đến công tác quản lý và giải quyết chế độ;...

2.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện chính sách người có công với cách mạng trong bối cảnh thực hiện mô hình chính quyền hai cấp ở tỉnh Quảng Trị hiện nay

Thực hiện có hiệu quả Pháp lệnh Ưu đãi người có công với cách mạng năm 2020, nhất là quan điểm chỉ đạo trong Đại hội XIV của Đảng đặt ra yêu cầu: Tiếp tục hoàn thiện pháp luật về ưu đãi người có công, bảo đảm đồng bộ, minh bạch, công bằng. Khắc phục các tồn tại như: xác nhận đối tượng còn khó khăn, chênh lệch giữa các nhóm, thủ tục hành chính phức tạp. Đẩy mạnh chuyển đổi số, cải cách hành chính trong giải quyết chế độ. Một trong 5 nhiệm vụ trọng tâm mà Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Quảng Trị lần thứ I nhiệm kỳ 2025-2030 đưa ra: "...thực hiện tốt các chính sách an sinh xã hội, đền ơn đáp nghĩa..." [2]. Để nâng cao hiệu quả thực hiện chính sách ưu đãi người có công trong bối cảnh mới trên địa bàn tỉnh Quảng Trị, cần triển khai đồng bộ các giải pháp sau:

Một là, hoàn thiện thể chế và cơ chế phân cấp. Trong bối cảnh triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, việc hoàn thiện thể

chế và cơ chế phân cấp trong thực hiện chính sách người có công với cách mạng có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, nhằm bảo đảm tính thông suốt, hiệu lực và hiệu quả quản lý nhà nước. Trước hết, cần tiếp tục rà soát, sửa đổi và bổ sung hệ thống văn bản quy phạm pháp luật theo hướng quy định rõ ràng, cụ thể thẩm quyền, trách nhiệm giữa cấp tỉnh và cấp xã. Cần tiếp tục cụ thể hóa các quy định của Pháp lệnh Ưu đãi người có công với cách mạng năm 2020 theo hướng phù hợp với mô hình tổ chức bộ máy chính quyền địa phương hai cấp. Trọng tâm là điều chỉnh các quy trình, thủ tục hành chính liên quan đến xác nhận, thẩm định và chi trả chế độ theo hướng đơn giản, minh bạch, dễ thực hiện, giảm bớt các khâu trung gian không còn phù hợp khi đã bỏ cấp huyện. Đồng thời, cần chuẩn hóa quy trình nghiệp vụ, thống nhất biểu mẫu, hồ sơ trên toàn tỉnh, kết hợp với ứng dụng công nghệ số để nâng cao hiệu quả quản lý, hạn chế chồng chéo, trùng lặp hoặc bỏ sót đối tượng. Việc hoàn thiện thể chế cần gắn với cơ chế ưu tiên về nguồn lực.

Hai là, nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ. Khi cấp xã trở thành cấp trực tiếp tổ chức và triển khai hầu hết các chính sách đối với người có công, yêu cầu nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ càng trở nên cấp thiết và mang tính quyết định đến hiệu quả thực thi chính sách. Trước hết, cần bố trí đủ số lượng cán bộ chuyên trách hoặc kiêm nhiệm có năng lực phù hợp trong lĩnh vực người có công tại cấp xã, bảo đảm mỗi khâu, mỗi việc (tiếp nhận hồ sơ, thẩm định, chi trả, theo dõi, quản lý đối tượng) đều có người chịu trách nhiệm rõ ràng, minh bạch, tránh tình trạng chồng chéo hoặc bỏ sót, đồng thời gắn trách nhiệm cá nhân với kết quả thực hiện, qua đó nâng cao tính chủ động và tinh thần trách nhiệm của cán bộ. Cần đặc biệt chú trọng công tác đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn và kỹ năng thực thi công vụ cho đội ngũ cán bộ. Việc nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ không chỉ là yêu cầu về chuyên môn mà còn là giải pháp mang tính nền tảng, góp phần bảo đảm chính sách người có công được thực hiện

đúng đắn, hiệu quả và giàu tính nhân văn.

Ba là, đẩy mạnh chuyển đổi số và xây dựng cơ sở dữ liệu. Việc đẩy mạnh chuyển đổi số và xây dựng cơ sở dữ liệu về người có công với cách mạng là giải pháp then chốt nhằm nâng cao hiệu quả quản lý, bảo đảm tính minh bạch, chính xác và kịp thời trong thực hiện chính sách.

Bốn là, bảo đảm nguồn lực thực hiện chính sách. Việc bảo đảm nguồn lực thực hiện chính sách người có công với cách mạng giữ vai trò nền tảng, quyết định trực tiếp đến chất lượng và tính bền vững của chính sách. Trước hết, cần tăng cường bố trí ngân sách nhà nước một cách ổn định, hợp lý và có trọng tâm, ưu tiên cho các chế độ trợ cấp thường xuyên, chi trả một lần, chăm sóc sức khỏe, điều dưỡng và hỗ trợ nhà ở đối với người có công.

Năm là, nâng cao chất lượng phục vụ, lấy người dân làm trung tâm. Trước hết, cần cải tiến toàn diện quy trình giải quyết thủ tục hành chính theo hướng đơn giản, dễ tiếp cận và thuận tiện cho người dân. Điều này bao gồm việc rà soát, cắt giảm các thành phần hồ sơ không cần thiết, rút ngắn thời gian xử lý, chuẩn hóa biểu mẫu và công khai rõ ràng quy trình, thời hạn giải quyết. Đối với những đối tượng đặc thù như người cao tuổi, thương binh, bệnh binh, cần có cơ chế hỗ trợ trực tiếp tại cơ sở hoặc cung cấp dịch vụ “đến tận nơi”, hạn chế việc đi lại nhiều lần gây khó khăn, tốn kém. Bên cạnh đó, cần đẩy mạnh ứng dụng dịch vụ công trực tuyến kết hợp với hình thức hỗ trợ trực tiếp, bảo đảm mọi đối tượng đều có thể tiếp cận dịch vụ một cách thuận lợi. Cấp xã - nơi trực tiếp tiếp xúc với người dân cần phát huy vai trò “gần dân, sát dân”, chủ động hướng

dẫn, giải thích chính sách rõ ràng, dễ hiểu, tránh tình trạng người dân phải tự tìm hiểu trong khi thông tin còn phức tạp. Đồng thời, cần xây dựng phong cách làm việc chuyên nghiệp, thân thiện, coi người có công không chỉ là đối tượng thụ hưởng chính sách mà còn là “khách hàng đặc biệt” cần được phục vụ với sự trân trọng và trách nhiệm cao nhất.

3. Kết luận

Quảng Trị - Vùng đất chịu nhiều mất mát, hy sinh trong chiến tranh, nơi có số lượng lớn người có công và thân nhân liệt sĩ, việc thực hiện chính sách không chỉ dừng lại ở nhiệm vụ quản lý hành chính, mà còn mang ý nghĩa chính trị, nhân văn và đạo lý sâu sắc. Trong bối cảnh không còn cấp trung gian, cấp xã trở thành đầu mối trực tiếp, giữ vai trò then chốt trong việc đưa chính sách đến với người dân một cách kịp thời, đầy đủ và công bằng. Điều đó đặt ra yêu cầu cấp thiết phải xây dựng bộ máy tinh gọn, vận hành thông suốt, hiệu lực và hiệu quả; đồng thời nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, bảo đảm đủ năng lực đáp ứng khối lượng công việc ngày càng lớn. Với đặc thù địa bàn rộng, nhiều khu vực miền núi, vùng sâu, vùng xa, điều kiện tiếp cận dịch vụ công còn hạn chế, Quảng Trị càng cần chú trọng triển khai đồng bộ các giải pháp về thể chế, con người, công nghệ và nguồn lực. Chỉ khi những yếu tố này được thực hiện một cách nhất quán và hiệu quả, chính sách ưu đãi người có công mới thực sự phát huy giá trị, không chỉ góp phần bảo đảm an sinh xã hội mà còn tiếp tục bồi đắp niềm tin của nhân dân, gìn giữ và lan tỏa những giá trị tốt đẹp của truyền thống cách mạng trong giai đoạn phát triển mới ■

Tài liệu tham khảo:

1. Báo cáo kết quả thực hiện công tác năm 2025 và nhiệm vụ trọng tâm năm 2026 của Sở Nội vụ tỉnh Quảng Trị về lĩnh vực người có công.
2. Đảng bộ tỉnh Quảng Trị, *Văn kiện Đại hội Đảng bộ tỉnh Quảng Trị lần thứ I nhiệm kỳ 2025-2030*, tr.56-57.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2026.
5. Pháp lệnh Ưu đãi người có công với cách mạng (sửa đổi) năm 2020.